

ראש חדש אלול

וּבַיּוֹם שִׁמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חַדְשְׁכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עַלְתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

מספר טעמים נאמרו על מנהג זה. כדאי לדעת טעם נוסף, שלא זכה לפרסום גדול: ר' **לעזר החזן** יסד קדושתאות לכל ראשי החדשים. הקדושתא שלו לראש חדש אלול מיוסדת על הפסוק **וביום שמחתכם וגו'**. הקדושתא מתחילה: וביום אחד בששי בתקע אתחילה לשמח במחול בתולה. כלומר: עניין התקיעה בחדש הזה הוא להרבות את השמחה לקראת השנה החדשה.

ובאמת, בכמה מקומות בחז"ל אנו מוצאים שהתקיעה מסמלת שמחה. וכבר דברו קדמוננו הרבה בעניין זה, ובעניין מה שיש שנראה להם כסתירה.

בעוד ימים ספורים נעמוד בפתחו של חדש אלול, חדש הרחמים והסליחות. בחדש זה -בו עלה משה השמימה כדי לבקש רחמים על ישראל- נוהגים להתעורר לתשובה, ולהתכונן לקראת ראש השנה ויום הכיפורים הבעל"ט.

מספר מנהגים נוהגים בחדש זה בקהלות ישראל כהכנה לימים הנוראים. אחד המנהגים הקדומים ביותר הוא מנהג תקיעת שופר בחדש אלול (אגב, **במחזור רומאניא** מובא סדר מיוחד לתקיעת שופר בחדש אלול).

ימים נוראים

נפשיים. אמנם אין זה התחום שלי, אך מהעוסקים בכך שמעתי על מקרים כאלה יותר מפעם אחת⁽¹⁾

עניין נוסף עליו יש לתת את הדעת, הוא עניין עיקרי מאד בימים אלה: לא אחת שומעים מבחורים צעירים על קושי מסוים כשמגיע ראש השנה: כל החדש דברו אתם על יום הדין, הכנה ליום הדין, אימת הדין, תשובה, חרטה, ועוד. בסליחות נתקלו הרבה בעניינים אלה. אך כשסוף כל סוף מגיע ראש השנה, הם מרגישים ש"חסר" להם משהו: בתפילות ראש השנה, כמעט כל העניין העיקרי הוא המלכת הקב"ה. לא יעזרו כל נגוני החזנים גם אם ינסו לעורר מאד בניגונייהם. בחור שמנסה להבין את פירוש התפלות והפיוטים, יבין בדיוק מה אומרים בהם⁽²⁾. אך באמת, מי שנגש לעניין בצורה נכונה, מבין שאין כאן כל קושיה, ולא אמורים להרגיש איזה חסרון או סתירה. אדרבה, זה בדיוק עניין היום⁽³⁾.

כאן אנו מגיעים לתופעה חדשה בה אנו נתקלים בשנים האחרונות ממש: יש מחנכים שמבינים את הבעיה, ומנסים

בחוגים שונים מקובל לעשות הרבה עסק סביב אימת הדין בימים אלה. כמעט כל ילד מכיר סיפורים שונים אותם נוהג לספר על יראתם של גדולי ישראל בחדש אלול. כמובן שצריך לדעת מה היתה דרגתו וגדולתו של אותו גדול עליו מספרים סיפור זה או אחר. יש מחנכים שלפעמים מחוסר שימת לב מדברים על הנהגה מסוימת שנהג גדול אחד, אך מדברים על כך בצורה שנשמע ממנה כי זו ההנהגה הראויה גם לנער כבן י"ג או קצת יותר.

ודאי שחובה לדבר עם התלמידים על עניין הדין ואימת הדין וכדומה. ודאי שצריך להסביר להם על שכר ועונש. אך כמובן שצריך למצא את הדרך הנכונה להסביר להם את העניין. לא פעם אנו שומעים על נערים צעירים הנתקפים בפחד ואימה ויראה, אך אינם מבינים ממה. אחרי שהסברנו לצעירים את העניין בצורה מובנת להם (אגב, אפשר להסביר להם הכל!), אפשר להתמקד בעניין האימה והיראה. לגרום לאדם להרגיש פחד כשאינו מבין ממה, זהו מעשה שאינו מביא לידי יראה אמיתית. לעתים נגרמים מכך גם נזקים

⁽¹⁾ לפני מספר שנים שמעתי מבחור ישיבה שסיפר -כמשיח לפי תומו- שבשלב מסוים לקראת סוף חדש אלול נסע יום אחד לים ולעוד איזה מסלול, כדי להתאוורר קצת מהלחץ. יצוין כי עשה זאת לאחר התייעצות עם אברך מסויים מהישיבה בה למד. הלה הרגיש כל כך לא טוב עם עצמו. מצד אחד הרגיש הקלה עצומה, ומצד שני חשש שמא עשה מעשה שאינו ראוי. ראשית, בדיוק כפי שבבין הזמנים אין איסור לצאת ולהתאוורר, כך גם בכל ימות השנה (כולל גם בחדש אלול ועש"ת) מותר -ולפעמים צריך- לעשות זאת. מדוע בחור צעיר שעדיין לא עמד על דעתו אמור להרגיש לא טוב עם עצמו?

⁽²⁾ לפני מספר שנים השמעתי לאיזה בחור כמה מנגוני ר"ה ויר"כ עתיקים הנהוגים בקהלות שונות. על אחד מנגוני פיוט **מלך עליון** (אגב, הפייטנים חברו יותר משני פיוטים כאלה. בקבצי הפיוטים של קהלתנו מבאים גם שני פיוטים כאלה המיוחדים לר"ה שחל בשבת) טען שזו לא נשמעת מנגינה של ימים נוראים. זו מנגינה שמחה מדי לפי טעמו. אמרתי לו שיעבור על המילים של הפיוט וינסה להבינו, ואח"כ יאמר לי איזה נגון מתאים לה.

⁽³⁾ יצוין כי גם ביום הכיפורים שהוא יום סליחה, ובפיוטי סליחות ורחמים צריך להאריך רוב היום, אומרים פיוטי שבח רבים בשלש ברכות ראשונות (בעיקר בברכה השלישית), אלה נאמרים **כהקדמה** לפיוטי סליחות ורחמים שברכה אמצעית, וממילא ודאי שאינם עיקר היום. ברור שאת הפיוטים הללו צריך לומר בנגון המתאים להם. הערתי כבר במקום אחר על חזנים המעוררים בסלסול אדיר בפיוט הנאמר בק"ק בתפלת שחרית של יר"כ: **היום יכתב בספר הזכרונות..... אנה כנה.....** ולמרבה הגיחוך, הקהל חוזרים אחריו על תיבות אלו.

מילה זו. בשנים האחרונות נתקלתי בפרסומים על דרשות והרצאות לבחורים ואברכים בענייני "הימים הקדושים". כמובן שהימים הללו ימים קדושים, אך לפחות פעם אחת הבנתי מנוסח המודעה כי הם מנסים למצא שם אחר ל"ימים נוראים". צריך לדעת להתייחס כראוי לימים הללו, כפי שקבלנו מקדמונו, ורק כך נוכל לעבוד את הקב"ה בימים אלו ובכל השנה כולה, כל יום כפי העבודה הראויה.

לפתור אותה, אך מתקשים להשתחרר מאותה טעות עצמה אותה מנסים הם לתקן. כבר בזמן רבותינו הראשונים כונו ימים אלו בשם "ימים נוראים". המילה "נורא" מופיעה במקורותינו פעמים רבות. משמעות המילה ברורה לכל ילד. נכון שהמילה קשורה ל"יראה", אך אינה קשורה לטרגדיה או אסון או כל אירוע אחר. אולי בעברית המקובלת כיום, קבלה מילה זו משמעות שונה. כנראה הבנה זו גורמת לרבים לקבל את המושג ימים נוראים כמושג הקשור למה שהם מבינים

ועשית ... אשר יורוך שיחת ר"ח אלול הקדומה ביותר שבתי בבית ה' והקשר בין הדברים

בארה"ק אינם שומרי תורה ומצוות, ואינם רואים בכך עניין. נראה שלמרות שהמצב משתפר ב"ה, יקח זמן עד שנוכל להגיע למצב של בניית ביהמ"ק בפועל. אותו משגיח הגיב "נכון שטומאה הותרה בצבור. אבל על זה אנחנו עובדים, שיהיה צבור ראוי לבניית בית המקדש". כלומר, לפי דעתו אין מצוה לבנות את בית המקדש, כי הצבור עדיין לא ראוי. משום מה, אותו בחור הזדעזע כשבקשתי ממנו לשאול את אותו משגיח האם יש עוד מצוות שאיננו ראויים לקיים כי "הצבור עדיין לא ראוי". אם מחפשים קרבת אֱלֹהִים, יש לחפש אותה בתורה הקדושה עצמה. אם לדאבוננו יש מי שאינו מרגיש חסרון בכך שאין לנו בית המקדש, לכל הפחות שלא יעשה את התורה קרדום לחפור בה, ויבין את הפסוקים אותם הוא מצטט השכם והערב.

מקור לאותן "סגולות", ולפעמים לא. איני יודע כיצד זה עדיין לא קמו אותם מעוררים שיכתבו על "סגולה" לקרא נבואה זו ביום בו נאמרה. מאידך, אולי דווקא טוב שכך... במקום שיקומו גופים שונים לעורר על "סגולה" לקרא בלי להבין, יתעוררו עובדי ה' לקרא בו ביום ולהבין, את הנבואה שנאמרה בראש חדש אלול.

לא אחת שומעים דרשנים המפרשים בית ה' על בית המדרש. נכון שמיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה בלבד. אך דוד המלך בקש זאת על בית המקדש.

בשבת הקרובה נקרא בפרשת השבוע את הפסוק וְעָשִׂיתָ עִלְ-פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ מִן-הַמִּקְדָּשׁ הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחָר יְיָ וְשִׁמְרָתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר יְיָ:
בזמננו, רבים נוהגים לצטט פסוק זה באופן חלקי בדילוג מהתיבה השניה ועד שלש התיבות האחרונות שבפסוק. איני נכנס כאן לדיון האם בפסוק מדובר גם על שמיעה לגדולי ישראל בדורות אחרים שאינם נמנים על חכמי הסנהדרין היושבים בלשכת הגזית, אך כיצד מצטטים פעם אחר פעם את המילים הללו בלי לשים לב על מה באמת מדובר בפסוק? המקום אשר יבחר נזכר מספר פעמים גם בפרשה הקודמת. לא מזמן ספר לי בחור ישיבה אחד ששוחח עם משגיח בישיבה מפורסמת על עניין בניין בית המקדש בזמן הזה. עיקר העניין היה כמובן "טומאה הותרה בצבור" (לצערנו, השולטים עדיין

ספר חגי-משלש הספרים האחרונים שבתרי עשר- נפתח בנבואה שנאמרה לו בשנת שתיים לדריש המלך בחדש הששי ביום אחד לחדש כלומר, ב"ח אלול. באתה נבואה מוכיח הנביא את עמ"י על כך שאינם בונים עדיין את ביהמ"ק. מדי פעם מתפרסמות בחוצות הערים מודעות על "סגולות" בקריאת פסוקים מסויימים ביום מסויים בשנה". לפעמים יש

בקהלות רבות נוהגים בחדש אלול את המזמור לדוד. ה' אורי וישעי. במזמור זה קוראים את הפסוק אֶחָת | שְׁאֵלָתִי מֵאֵת-יְיָ אוֹתָהּ אֶבְקֶשׁ שְׁבִתִּי בְּבֵית-יְיָ כֹּל-יְמֵי חַיִּי לַחַיִּת בְּנֶעֱמִי וְלִבְקֶר בְּהִיכָלִי: מלחינים שונים הלחינו נגונים למילים אלו, ונראה שמסיבה זו תיבות אלו שגורות בפי הכל.

ויהי רצון שנזכה לראות במהרה בבניין בית המקדש ונזכה לעבוד את ה' כראוי

4 לפני כמה שנים ניסה ו-אף הצליח- יהודי עליז שעדיין איני יודע מי הוא, לפרסם שסגולה לקרא בראש חדש אדר את נבואת יחזקאל (סדר יט) שנאמרה בראש חדש אדר: בן אדם שא קינה על פרעה מלך מצרים. כמובן ש"דבר בעתו מה טוב", ובאמת ראוי לקרא נבואה שנאמרה באותו יום. אלא שאותו אדם עליז הוסיף עוד כי מכיוון שאותה נבואה היא 'קינה', יש לקרוא בחליצת המנעל ובישיבה על הארץ. כמה מתאימה הלצה כזו לר"ח אדר בו מרבית בשמחה. מאוחר יותר ראיתי מי שדן הם מותר לעשות זאת בר"ח אדר שחל בשבת (על אבלות בר"ח עצמו הוא לא שאל...). הדברים הועלו מעל הבמה מסויימת, וכתגובה לעגתי שם על עניין אבלות בעת אמירת קינה על מצרים (אגב, את הקינה הזו -ועוד כמה קינות הכתובות ביחזקאל- אסור לקרא בתשעה באב). אחד המשתתפים הגיב על דברי בזעזוע, ולא היה מסוגל לקבל את זה שאני עושה צחוק מדברים קדושים שכתבו ה"קדמונים".

להערות והארות בענייני העלון:

יחזקת נימק קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com. וכן בקו התורה והמצוה 0773541079 ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'.

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב')

שופטים: מנחה בחול: 7:15. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 6:35. שחרית שב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 7:50.

מסיבת ר"ח תתקיים א"ה ביום ו' ב' דר"ח אלול. על המקום והזמן תבא א"ה הודעה הנפרדת

יבנה המקדש: שופטים: כהונה: חפץ לויה: שובאל.